

Agder Fylkeskommune

Kristiansand, 10.6.2024

Dette brevet sendes på vegne av Agder botaniske forening, Aust-Agder Turistforening, Birdlife Vest-Agder, DNT Sør, Naturvernforbundet i Agder, Norges jeger- og fiskerforbund Aust-Agder, Norges jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen, Skogselskapet i Agder.

Høringsuttalelse til Revisjon av Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi

Regionplan Agder 2030 beskrives som et overordnet strategisk styringsdokument for hele Agder, med mål om å utvikle regionen til et miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig samfunn i 2030. Hensikten er å danne et grunnlag for politikuttforming, og gi retning for prioritering, samordnet innsats og virkemiddelbruk fra ulike offentlige aktører, som skal inkludere strategiske mål.

Et tydeligere perspektiv på bærekraftsdimensjonene i alle kapitlene nevnes som viktig for revisjonen. Dette oppfatter vi i Forum for natur og friluftsliv (FNF) Agder som positivt. Samtidig tror vi at planarbeidet vil være tjent med å få innspill fra natur- og friluftslivsorganisasjonene rundt dette. FNF Agder er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner på regionalt nivå. Vi jobber bl.a. for å beskytte miljøet, bevare natur og bidra til bærekraftig friluftsliv. På den måten representerer vi brede allmenne interesser. Her er noen anbefalinger til Regionplan Agder:

Regionplanen må konkretisere ytterligere hva som utgjør god naturpolitikk, på samme måte som den gjør med bærekraftsprinsippene. Fordi klimakrisen og naturkrisen er vår tids største utfordringer, og disse er dypt sammenvevde og må ses i sammenheng. Vi må sikre at alle bidrag vi i Agder vurderer for å nå klimamålene også bidrar til å beskytte natur, og omvendt. Vi mennesker er helt avhengige av biologisk mangfold, og det er viktigere enn noen gang å jobbe aktivt for å ta vare på det, siden det er vår menneskelige påvirkning på naturen som truer livsgrunnet på jorda. Til syvende og sist, hvis naturmangfoldet reduseres for mye og vi ikke har økosystemer som fungerer, vil heller ikke vi mennesker klare oss. Hvordan forholder regionplanen seg til dette?

Regionplanen bør svare på hvordan vi kan sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre Naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030. Fordi naturavtalen fra 2022, er et rammeverk for alle og all politikk, og skal gi retning for prioritering, sammen med bærekraftsprinsippene. Derfor er det viktig at dette får fokus og drøftes, og konkretiseres gjennom mål, tiltak og virkemidler i planarbeidet.

Vi oppfatter at regionplanen allerede fremmer mål om naturvern, og å redusere nedbygging av naturområder. Planen tar for seg utfordringer som tap av naturmangfold, arealendringer, og konsekvenser som disse har for klimaet. Også at det er viktig å håndtere direkte utslipp av CO2 fra arealbruk, og et mål om å redusere byspredning. Fokus på friluftsliv understøttes med intensjoner om å ivareta og utvikle rekreasjonsområder. Men vi er usikre på konkretiseringen.

Mange av tiltakene som er nødvendige for å håndtere klimakrisen, som for eksempel å redusere klimagassutslipp, kan også ha positive effekter på naturen. For eksempel, ved å bevare skoger, ikke bare reduserer vi CO2 i atmosfæren, men vi beskytter også biodiversiteten og økosystemene. Vi snakker om en gjensidig forsterkning. Samtidig må vi forhindre at løsninger på klimakrisen ikke skader naturen. For eksempel kan intensiv planting av monokultur-trær for karbonfangst skade lokale økosystemer og redusere biodiversiteten. Her finner vi et konfliktpotensial.

Konflikt kan også brukes når vi snakker om begrepene «grønn omstilling» og «det grønne skiftet», når disse har blitt synonymt med en ironisk prosess: å forvandle frodige, grønne landområder til industrielle, grå ørkener i bærekraftens navn. «Vi gjør det for fremtiden!» sies det, mens fugler og dyr forvirret søker etter sine tapte hjem. I denne sammenheng handler ikke lenger «grønn» om trær, planter og natur, men om penger, teknologi og infrastruktur. Det grønne skiftet kan oppfattes som et paradoks, hvor det naturlige grønne erstattes med menneskeskapt gråtoner. Vi endrer naturen for å tilpasse seg vår livsstil, i stedet for å endre måten vi lever på for å harmonisere med naturen. Grønn teknologi omfavnes, men vi snakker mindre om det enda grønnere alternativet; å la være å bygge.

Regionplanen for Agder bør ha en tilnærming til klimakrisen og naturkrisen som to sider av samme sak, fordi vi her snakker om systemisk sammenheng. Tap av naturlige habitater og biodiversitet påvirker klimasystemet, for eksempel ved å redusere naturens evne til å absorbere CO2. Samtidig påvirker klimakrisen naturen direkte, gjennom for eksempel temperaturøkninger som skader korallrev og smelting av isbreer som truer arter som er avhengige av kalde miljøer. Handlinger som tar sikte på å løse disse krisene må utformes slik at de støtter og forsterker hverandre, heller enn å skape nye problemer. Dette krever en helhetlig tilnærming som anerkjenner kompleksiteten og sammenhengen mellom våre økologiske og klimatiske systemer.

Er det på tide å revurdere hva "grønn omstilling" virkelig burde bety? Skal det handle om å bytte ut en type forbruk med en annen, eller om å finne en måte å leve på som faktisk gjenoppretter og bevarer det grønne vi har igjen? Kanskje det sanne grønne skiftet er et skifte i perspektiv, fra å se naturen som noe som skal erobres og utnyttes, til noe som skal æres og bevares.

For å kunne gå fra ord til handling, og oppnå målene i Naturavtalen er det behov for en helhetlig og tverrsektoriell tilnærming. Vi må bli langt flinkere til å både bevare og restaurere natur. Naturhensyn må integreres i politikk og planprosesser på tvers av alle sektorer. Ansvarsfordelingen må ikke begrenses til miljømyndighetene; de som utnytter naturressursene må også inn.

Arealendringer er den største trusselen mot naturmangfoldet og en av de mest presserende utfordringene for både natur og klima. For å møte denne utfordringen må vi praktisere en mer bærekraftig arealplanlegging som stanser tapet av verdifulle naturområder og sikrer bedre vern av naturen. Med dette som mål foreslår vi følgende anbefalinger for politikkutforming, prioritering, samordnet innsats og virkemiddelbruk i Regionplan Agder:

- For å kunne grunnlegge en mer effektiv planlegging må det gjennomføres kartlegginger av naturverdiene i regionen, i alle kommunene. Det bør innebære å identifisere og dokumentere områder med høy naturverdi, inkludert habitater for truede arter, våtmarker, skoger og andre viktige økosystemer. Videre bør det gjøres en analyse av eksisterende og

fremtidig arealbruk, som også vurderer hvordan ulike behov kan harmoniseres med vern av naturverdier. En risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) kan være nyttig for å identifisere naturens sårbarhet og risiko for tap av biologisk mangfold ved forskjellige arealbruksscenarioer. Sentralt for dette arbeidet er å sikre at vi unngår å bygge i viktig natur, og aller helst at det vedtas mål om arealnøytralitet i kommunene.

- Det er viktig å definere strategiske mål som er klare, målbare og/eller tidsbestemte, som gir retning for arbeidet med naturmangfold i regionplanen. Å prioritere vern av tilstrekkelig store, varierte og sammenhengende områder både på land og i sjø. F.eks. kan det være:
  - Bevaring av naturverdier: Minst 30 % av regionens arealer skal være beskyttet eller forvaltet på en måte som sikrer biodiversitet innen 2030. Naturavtalen kan bidra til å styrke regionens forpliktelser her.
  - Bærekraftig arealutvikling: Unngå arealbruksendringer. Nye byggeprosjekter og infrastrukturutvikling skal i hovedsak skje på allerede utbygde arealer, og ikke i naturområder.
  - Restaurering av økosystemer: Restaurere minst 15 % av skadede økosystemer innen 2030.
- For å oppnå mål kan det etableres et interkommunalt samarbeid som kan prioritere, og sikrer en helhetlig og samordnet arealplanlegging. En regional planmyndighet som kan gis mandat til å koordinere innsatsen og sikre at kommunale planer harmoniserer med de regionale målene ol. Det er også viktig å involvere ulike interessenter, inkludert lokalbefolkning, næringsliv, frivillige organisasjoner og forskningsinstitusjoner.
- Bør Agder etablere et regionalt miljøråd som kan formidle kompetanse på naturmangfold? Naturen viser oss på ulike vis at den dessverre sliter. Det er viktig at vi ser dette og forstår det, og at vi har en viss oversikt og klarer å se det i sammenheng. Dette også som et ledd i å unngå fragmentert bit for bit-utbygging.
- Effektive virkemidler bør tas i bruk for å oppnå de strategiske målene. Dette inkluderer utvikling av klare regler og retningslinjer for arealbruk som ivaretar naturmangfoldet. Krav om miljøkonsekvensutredninger (EIA) for alle større prosjekter. Økonomiske insentiver, som støtteordninger og skattefordeler, kan brukes for å fremme bærekraftig arealbruk og restaureringsprosjekter. I tillegg må det etableres systemer for overvåking av naturtilstand og arealbruk, samt regelmessig rapportering om fremdrift mot de strategiske målene.
- Vi må styrke arbeidet med å øke bevisstheten om verdien av naturvern og bærekraftig bruk av naturressurser blant innbyggerne, bl.a. med informasjonskampanjer og utdanning. Det er viktig fordi klima- og naturspørsmål krever lokale svar, og samarbeid er helt nødvendig.
- FNF Agder ønsker at regionplanen kan bidra til å øke mulighetene for lokalbefolkningen og interesseorganisasjoner til å delta i planleggings- og beslutningsprosesser generelt, og spesielt knyttet til arealbruk og naturvern. Dette for å sikre at natur- og friluftsinnteresser blir godt ivaretatt gjennom lokalt engasjement og deltakelse.
- For å sikre at strategiene blir gjennomført, må det utarbeides konkrete handlingsplaner som inkluderer tidsplaner, ansvarlige aktører og nødvendige ressurser. Dette for å sikre implementering og oppfølging. Regelmessige evalueringer av tiltak og resultater er nødvendig for å kunne justere strategier og virkemidler basert på erfaringer og ny kunnskap.

Vi trenger politikk, lovverk og planer på alle myndighetsnivå som sørger for at alle sektorer tar et ansvar for å stanse tap av naturmangfold og minske utslipp av klimagasser. Næringsliv, transport, reiseliv. Dette er viktig, og vi trenger plattformer for kunnskapsdeling og nettverk for å få dette til.

I FNF-nettverket ønsker vi bredere involvering og tydeligere kommunikasjon rundt klima- og naturpolitikk. Vi ønsker å skape forståelse og engasjement. Fordi omfanget av naturtap er i dag sjokkerende, betydelig og bekymringsfullt. Vi mener regionplanen for Agder må adressere dette som et problem med alvorlighet og besluttsomhet, og på en måte som gjør ord om til handling.

Vi forventer at arbeidet med Regionplan Agder vil ha som mål å bidra til å styrke natur- og miljøbeskyttelsen i Agder, som samtidig sikrer en mer bærekraftig utvikling av regionen. Dette vil være i tråd med Regjeringens mål med [stortingsmeldinger om naturmangfold og om klima](#), som vi forstår skal legges frem i løpet av høsten 2024. Dette for å følge opp naturavtalen. Det anbefales at arbeidet med regionplanen følger med på dette arbeidet og bruker det som kunnskapsgrunnlag.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Agder

Carina Reiersen Ausdal
Koordinator
FNF Agder